

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

Halachos of Selichos

Rabbi Ezra Schwartz
כ"ב אלול תשע"ו • September 25, 2016

Structure

1) לבוש לסי' תקפ"א

שהיא ומשכימין באשמורת ואומרים סליחות ותחנונים, היינו שמתחיל החזן אשרי שבו מתחיל לעולם, מפני תהלה ושבח גדול להשם יתברך, וקדיש אחר אשרי, שכן דרך לעולם לומר קדיש אחרי פסוקים כמו שנתבאר למעלה [סי' נה]. ואחר כך אומר סליחות ותחנונים כל עיר ועיר כמנהגה, ומסיים ואנחנו לא נדע, ועושין כן עד יום כיפור.

Proper Time

2) שולחן ערוך סימן תקפ"א סעיף א

נוהגים לקום א [א*] א' באשמורת לומר סליחות ותחנונים ב א [ב' מראש חדש (א) אלול ואילך (ב) עד יום הכפורים. הגה: ומנהג בניאשכנז אינו כן, אלא (ג) <א> מראש חדש ואילך א' מתחילין לתקוע אחר התפלה שחרית, ויש מקומות שתוקעין ג"כ ערבית; ועומדים באשמורות (ד) לומר סליחות (ה) ביום א' שלפני ר"ה; <ב> ואם חל ראש השנה ב' (או) ג', ג' אז מתחילין (ו) מיום א' ג שבוע [ה] שלפניו (מנהגים משנה ברורה סי' תקס"ה סק"יב אין לומר קודם חצות לילה שום סליחות ולא י"ג מדות בשום פנים לעולם חוץ מביום הכפורים {אחרונים})

3) עיין אגרות משה ח"ב מאו"ח סי' ק"ה

אך אם הוא באופן שא"א מחצות ולהלן ויתבטלו אותו הצבור מסליחות יש להתיר בגדר הוראת שעה גם מתחלה, כי בדברים אלו אין מקור מגמ' אלא הם מדברי רבותינו האחרונים ע"פ ספרי הקבלה שמסתבר שאין בזה ענין איסור אלא שאין מועילין בכח י"ג מדות שיש הבטחה שלא יחזרו ריקם אלא כסתם תפלה, ולכן כדי שלא יתבטלו מלומר סליחות שלא יהיה להצבור שום התעוררות לתשובה טוב יותר לומר אף מתחלה הוראת שעה. ואף שאם אין להם כח כאמירת י"ג מדות יש אולי לאסור להפסיק בונקה שהוא באמצעה פסוק מצד כל פסוקא דלא פסקיה משה לא פסקינן, אבל מסתבר דלא מצד כח האמירה ד"ג מדות מותר להפסיק שם אלא משום כח הצבור דניתן להם הרשות להפסיק כאן ואין חלוק מתי אומרים. ואם אפשר יכווננו בשליש הלילה שלהמחבר בסימן א' סעיף ב' שטוב להתחנן בשעות שהמשמרות משתנות שהתפלה רצויה אז והוא שיטת הרא"ש ריש ברכות והטור ובשעה"ד כזה יש לסמוך ע"ז. וצריך לחלק הלילה מצה"כ עד עלות השחר לג' חלקים כדאיתא במחצה"ש סק"ד ובשעה"ת בשם תשובת שב יעקב וא"כ הוא בכאן ערך ט"ו או עשרים מינוטין /דקות/ אחר התחלת שעה י"א להשעות של עתה בעירנו והוי זה שעה וארבעים מינוטין בערך קודם חצות

Shatz Should Daven all Day

4) רמ"א שם

ויש מקומות נוהגים שהמתפלל סליחות ו' מתפלל (יד) ז כל היום [כל בן] משנה ברורה ס"ק(יד) כל היום - שחרית[כג] ומנחה [שהמתחיל במצוה אומרים לו גמור וי"א דאף[כד] ערבית שלפניו אבל הערבית של היום שלאחריו[כה] אין שייך לון] וכתב המ"א דמטעם זה הוא קודם לאבל ולמוהל וליא"צ[כו] דתפלה תליא ברצון הקהל והא"ר מפקפק בזהודעתו דיא"צ יש לו להתפלל אם הוא מתענה ומן למנצח ואילך יש להניח להתפלל אף לאבל והובא דבריו בפמ"ג

Talis

(5) ט"ז לסי' תקפ"א

וכתב בלבוש שהש"ץ שמתפלל סליחות מתעטף בטלית ואינו מברך כדאיתא סי' י"ח בענין כסות לילה ול"נתמוה דכיון דלהרא"ש חייב בברכה בכסות המיוחד ליום אפי' לבשו בלילה כמ"ש סי' י"ח למה יכניס עצמו תחלה לזה שילבש דברשיש בו ספק ברכה ולא יברך לכך נ"ל דודאי בלא עטיפה כלל א"א משום כבוד השכינה ובפרט בסליחות שאומר ויעבור ואי' בגמ' שנתעטף הקב"ה כש"ץ כו' אלא יקח טלית חבירו ובוזה לא יעבור כלום כי כבר הוכחנו בהל' ציצית דאין לברך על טלית שאולה ואפי' למאן דפסק לברך שם היינו כששאלו כדי לצאת בו אבל כאן לא נתכוין אלא משום צניעות בעלמא כ"ע מודים דא"צ לברך כנ"ל נכון

Birchos haTorah

(6) ט"ז שם

עוד כתוב בלבוש כיון שאנו נוהגין בכל השנה בברכת התורה קודם שיאמר שום פסוק יש לנהוג כן גם באלו הימים שאומרים הרבה פסוקים קודם הסליחות ולדלגו אח"כ כו' ועמ"ש ע"ז בסי' ו' שא"צ לדלגו אח"כ וע"כ לומר כן דאל"כ לא ימצא שום ש"ץ שיאמר אותם אחר הסליחות דהא על כל אחד מוטל לברך קודם הסליחות

(7) שולחן ערוך סי' מ"ו סעיף ט

ט' טו לא יקרא פסוקים קודם ברכת התורה, אעפ"י שהוא אומרם דרך תחנונים. ויש אומרים שאין לחוש, כיון שאינו אומרם אלא דרך תחנונים, ונכון לחוש לסברא ראשונה. הגה: אבל המנהג כסברה אחרונה, <ח> שהרי בימי (כו) הסליחות מתפללים הסליחות (כח) ואח"כ מברכין על התורה סדר שאר הברכות, וכן בכל יום כשנכנסין לבהכ"נ אומרים כמה פסוקים ותחנונים ואח"כ מברכין על התורה

Praying to Angels

סליחות

מכניסי רחמים הכניסו רחמנו לפני בעל הרחמים

(8) רמב"ם פיה"מ לסנהדרין פ"י

והיסוד החמישי שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין כן למה שלמטה ממנו במציאותמן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן, לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירהאלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, אלא כלפיו יתעלה יכוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו. וזההיסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה זרה, ורוב התורה באה להזהיר על זה

(9) רמב"ם פרק ב' מעבודה זרה הלכה א

עיקר הצווים בעבודת כוכבים שלא לעבוד אחד מכל הברואים לא מלאך ולא גלגל ולא כוכב ולא אחד מארבעה היסודות ולא אחדמכל הנבראים מהן ואע"פ שהעובד יודע שה' הוא האלהים והוא עובד הנברא הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תחלה הרי זהעובד כוכבים, וענין זה הוא שהזהירה תורה עליו ואמרה ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש וגו' אשר חלק ה' אלהיך אותםלכל העמים, כלומר שמא תשוט בעין לבך תראה שאלו הן המנהיגים את העולם והם שחלק ה' אותם לכל העולם להיות חיים והוויסואינם נפסדים כמנהגו של עולם ותאמר שראוי להשתחוות להם ולעבודן, ובענין הזה צוה ואמר השמרו לכם פן יפתה לבבכם, כלומרשלא תטעו בהרהור הלב לעבוד אלו להיות סרסור ביניכם ובין הבורא

10) ספר שבלי הלקט סי' רפ"ב

ובענייה האחרונהאומר וודוי אבל אנחנו חטאנו ונופלין על פניהן ואומרים מכניסי רחמים כו' מכניסי דמעה כו' ואין בזה משום משתף שם שמים וכבראחר שאינו דומה למה ששנינו ליה ולך מזבח והרב ר' אביגדור כהן צדק זצ"ל הביא ראיה על זה מהא דאמרינן בסנהדרין בפרק נגמרהדין אמר ר' יוחנן לעולם יבקש אדם שיהו הכל מעמציין את כחו מלמטה ואל יהי לו צרים מלמעלה ופי' רבינו שלמה זצ"ל שייסייעוהוומלאכי השרת לבקש רחמים ושלא יהיה לו משטינים מלמעלה וגם במדרש שיר השירים על פסוק השבעתי אתכם אומרת כנסתישראל למלאכים העומדים על שערי תפלה ועל שערי דמעה הוליכו תפלתי ודמעתי לפני הקב"ה ותהיו מליצי יושר לפניו שימחול ליעל הזדונות ועל השגגות ונאמר אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו'

11) סנהדרין מ"ד ע"ב

ריש לקיש אמר: כל המאמץ עצמו בתפלה מלמטה אין לו צרים מלמעלה. רבייוחנן אמר: לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמציין את כחו, ואל יהו לו צרים מלמעלה

12) רש"י שם

לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצים את כחו - שייסייעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים, ושלא יהו לומסטינים מלמעלה, והכי משמע: היערוך שועך - אם באתה לערוך שועך כזאת תערכהו - לא בצר - שלא יהו לך צרים ושהכל יהובמאמצי כחך

13) מאירי שם

כבר ידעת שמשחרב בית המקדש אין לנו במקום קרבן אלא תפלה ותשובה מעתה יהא אדם רדוף אחר התפלה תמיד ולא בזמןהצרות בלבד אלא בכל יום דרך הערה אמרו לעולם יקדים אדם תפלה לצרה שנאמר היערוך שועך לא בצר וכן אמרו כל המאמץעצמו בתפלה מלמטה אין לו צרים מלמעלה ולעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמציין כחו וישתדל ברוב אוהבים שאין לך אוהבשאין לו מקום ובמשלי הערב אמרו אל ימעט בעיניך שונא אחד ואל ירבו בעיניך אלף אוהבים
סוטה ל"ג ע"א

תפלה. רחמי היא, כל היכי דבעי מצלי. ותפלה בכל לשון? והאמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית, דאמר רבייוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי - אין מלאכי השרת נזקקין לו, לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי! לא קשיא: הא ביחיד, הא בצבור